

heid de twee gevonden orchideeën uitgegraven en ze een meer afgelegen plaatsje gegeven, in de hoop, dat zij hier niet meer gestoord zullen worden en een volgend jaar *De Levende Natuur* met meerdere bloemen zullen verfraaien.

Een dergelijk plotseling verdwijnen had plaats in den Prins-Alexander polder. Hier bloeiden tot voor een tweetal jaren een twintig *Barbarea praecox* (R. Br.) volgens Heukels zeer zeldzaam. De laatste jaren is ook deze bloeier niet meer te vinden op genoemde plaats, evenmin als op een pad langs de Rotte het Bilzenkruid (*Hyoscyamus niger* L.)

Zoo werd mij eens door eenen keververzamelaar, niet eenen eerstbeginnende, een kistje getoond met ongeveer honderd torretjes, allen *Dromius quadrimaculatus*. Nu vraag ik, waarvoor is het goed, zooveel dieren te doden, welke anders „de levende natuur” zoo aantrekkelijk maken?

Ieder, die nog niet overtuigd is van het voorkomen eener ontelbare menigte kevers en vlinders in de omstreken van Rotterdam, geef ik den raad, op eenen zonnigen dag eens eene expeditie te ondernemen naar bovengenoemden polder met bijbehorend moeras. Neemt vooral eene flinke flesch spiritus mee; de vangst kon wel eens grooter zijn, dan men verwachtte. Zoekt gij ijverig onder de op den dijk liggende steenen en papieren, dan zult gij waarschijnlijk wel een drietal carabussorten (*Carabus auratus*, *granulatus* en *nemoralis*) vinden, alsmede eenen goeden voorraad kleinere loopkevertjes, waaronder de volgende soorten: *Leistus*, *Patrobus*, *Panagaeus*, *Chlaenius*, enz., met andere woorden: de meeste in Nederland voorkomende loopkevers.

Tot ditzelfde resultaat kan men komen, door dr. Everts' *Coleoptera Neerlandica* op te slaan; doch ondervinding is de beste leermeesteres.

Ook vindt gij hier een groot aantal kniptorren, goudhaantjes, paardjes, enz.

Vooraf vergete men ook niet het riet van het moeras goed te doorzoeken, daar hier zeldzame *Donacia's* te vinden zijn.

Ook boktorren zijn op de langs den weg staande boomen wel te vinden, onder anderen de wilgenbok (*Aromia Moschata*) *Saperda carcharias*, enz. Zoo heb ik dezen zomer, tenzij ik mij bij het determineeren vergist heb, een dood exemplaar gevonden van den zoo zeldzamen *Rhamnusium Bicolor*, welke dan ook bij Rotterdam zou voorkomen. Niet zelden zult gij ook hier *Cetonia aurata* aantreffen.

Voor vlinderverzamelaars is hier ook heel wat te vangen. Het wemelt van witjes, blauwtjes, dikkopjes en zandoogjes, terwijl verschillende *Vanessa's* rondvliegen. (*Vanessa Polychloros*, *Urticae*, *Cardui*, *Atalanta*, *Io*, enz.)

Zoo zoekend, werd dit jaar mijne aandacht getrokken door eene ontelbare menigte rupsen op de brandnetels langs den dijk. Bij nadere beschouwing bleken het de rupsen van *Vanessa Io* te zijn. Ik vulde den volgenden dag mijne doosjes met deze rupsen, waarbij ik mij, zooals te begrijpen is, dikwijls aan de brandnetels stak. Gelukkig had ik hierop gerekend en een nog niet algemeen bekend middelje tegen deze steken bij mij, nl. ammoniak, waarmede ik vlug de

getroffen plaatsen inwreef. Een paar dagen later wilde ik eens gaan zien, of de rupsen reeds verpopt waren, doch hoe ik zocht, noch van rupsen noch van poppen was eenig spoor te ontdekken. Hoeveel bladeren ik ook onderzocht, zoo men weet hangen de poppen hieraan (Ter Haar), alles was vruchteloos. Dit op zichzelf was nog niet vreemd; licht konden de rupsen zijn uitgeroeid, doch eenige dagen later waren verscheidene vlinders aanwezig. De rupsen hadden zich dus wel verpopt, doch waar? Ik noodig daarom alle lezers uit, op dit geval acht te geven en mij hunne bevinding mede te deelen. Ook had ik voor dezen nooit zoo'n hoeveelheid *Vanessa Io* aangetroffen, doch dit zal wel, zooals Ter Haar van andere vlinders aangeeft, een meer voorkomend verschijnsel zijn.

Dat eerstbeginnenden soms meer geluk hebben dan reeds meer gevorderden, bleek mij dezen zomer. Op den meer genoemden dijk loopende, zag ik twee koninginpages (*Papilio Machaon*) vliegen, doch hoe ik mij ook inspande, ik kon ze niet bemachtigen. Eenige dagen later werd mij echter tot mijne verbazing een bedweld exemplaar getoond door eenen jongen, welke den vlinder op Feijenoord had gevangen.

Voor twee jaren, in 1897, langs 's-Gravenweg wandelende, zagen mijn vriend en ik in de sloot langs den kant eenige beweging in het water. Spoedig bleek ons, dat er groote waterkevers zwommen. Met weinig moeite schepten wij ze met onze handen op den kant en namen ieder er een paartje van mee naar huis. Wij lieten er echter nog verscheidene achter. Het waren, zooals later bleek, de over het algemeen zeldzame *Cybister laterimarginalis*.

Verleden jaar en ook dit jaar zocht ik in dezelfde sloot verscheidene malen, doch er waren geen *Cybisters* meer aanwezig. Het schijnt dus, dat ook deze maar bij tijden aanwezig zijn, of, licht is een ander verzamelaar gelukkiger en eerder bij de hand geweest dan ik.

Eenige weken geleden ontmoette ik nogmaals mijnen eerstbeginnende en vroeg hem of hij dien dag veel gevangen had. Niets! was zijn antwoord. Hoe verwonderd was hij; toen ik hem mijne spiritusflesch liet zien, waarin menig kevertje aanwezig was. Hieruit bleek, dat er dus ook 's winters wel wat te vangen is. Men zoekt daartoe onder de loszittende stukjes boomschors, waartoe hier gelegenheid te over is. Doch genoeg, nog slechts ééne zaak verteld.

In het bezit zijnde van een goed stuk wortelstok der *Watergentiaan* (*Limnánthemum nymphaeoides*), eene plant, welke zoover ik weet in de omstreken van Rotterdam niet veel gevonden wordt, zal ik dezen wortelstok in eene van de vijvers in het park deponeren, teneinde deze met eene mooie waterplant te versieren. Tevens hoop ik, dat zoo zij groeit de waarde Rotterdamsche natuurliefhebbers haar zullen beschermen en niet, zooals maar vaak gebeurt, uitroeien.

F. P. W. VAN GELDEREN.

Rotterdam, 30 Dec. 1900.

Een vreemdsoortige plant.

Bij het bestudeeren van de natuur in het vrije veld, zooals dat in de laatste jaren den regel is geworden, kan men heel wat merkwaardigheden ontmoeten, maar een speling der natuur, als die, welke ik dezen zomer onder de oogen kreeg, had ik toch nog nooit te voren bij eene wildgroeiende plant gezien.

Ik botaniseerde in 't laatst van Augustus op het terrein van den stadstimmertuin aan de Nieuwe Prinsengracht.

Het middelste gedeelte bestaat uit vrij vochtigen grond, terwijl er om heen en dwars er door zand is opgeworpen, om er later straatwegen te kunnen aanleggen. Een pot-hoofd mag deze plaats nu wel niet genoemd worden, maar

toch vond ik het merkwaardig, dat op dat zand zooveel planten voorkwamen, die men in den omtrek van Amsterdam toch niet zou verwachten.

Behalve gewone duinplanten, als bramen, muurpeper en zelfs viooltjes, stonden er ook eenige typische zoutplanten, b.v. de Zeeraket (cakile).

Ik had eerst wat op het zand gezocht en ging nu ook eens op den middengrond kijken. Er stonden heel wat grassen en Juncaceeën. Ik deed een betrekkelijk goede vangst. Een voor mij nieuwe Juncacee was b.v. *Juncus Gerardi*, de Ronde Bloembies. Van de tweezaadlobbigen waren vooral vertegenwoordigd de ganzevoetachtigen en de veelknoopigen. De Ganzevoet stond er in minstens 5 soorten, zuring was er in overvloed. Maar ook andere planten, met mooier bloemen, hoewel niet talrijk, waren er toch aanwezig. Ik vond hier nog een voor mij nieuwe soort, *Epilóbium róseum*, de Rozeroode Basterdwederik. Maar 't beste kwam nog. 't Was op een plek, waar zuring het best was vertegenwoordigd, dat mijn oog viel op een zuringplant, waarvan ik op het oog de soort niet herkende.

Laat ik nu voor hen, die het niet weten, eerst iets over zuring in 't algemeen zeggen. Dit geslacht, *Rumex* geheeten, behoort tot de familie der Veelknoopigen, waartoe ook de Boekweit en de Rabarber behooren. De bloemen van de zuring zijn niet rijk aan kleuren, maar toch niet minder mooi, dan andere bloemen. Er is geen kelk en bloemkroon, maar een eenvoudig 6-bladig, eigenlijk zeer diep 6-deelig bloemdek. Drie van de bloemdekklippen zijn aanzienlijk grooter, dan de 3 andere, die er schijnbaar omheen staan. Die 3 groote bloemdekklippen wijken nu bij de verschillende soorten zeer in vorm af. Bij sommige zijn ze langwerpig, bij andere eirond en zelfs hartvormig. Daarbij komen dan nog 2 andere variaties. De eerste is, dat bij sommige soorten aan de 3 groote bloemdekklippen tanden voorkomen, de tweede is 't aanwezig zijn van een knobbel op het midden van een bloemdekklip. Deze knobbel kan op alle drie ontbreken, of slechts op één slip voorkomen, of ook op twee of op alle drie flink ontwikkeld zijn. Hierbij komen nu nog de vormen van de bladen vooral van den bladvoet, zoodat er kenmerken in overvloed zijn, om een zuring te determineeren, ook voor hen, die nog niet zooveel aan dat werk gedaan hebben.

Om op onze zuring achter Carré terug te komen, moet ik zeggen, dat ik er eerst geen raad mee wist, daarom stak ik haar maar in haar geheel uit. Toen ik de plant nu afgescheiden had van haar geslachtsgenooten, n.l. andere zuringsoorten, ging mij plotseling een licht op. Aan sommige takjes hadden de bloemdekklippen sterk ontwikkelde tanden, en waren eirond-hartvormig, terwijl die, aan andere takjes langwerpig en stomp waren. Bovendien waren aan de eerste de knobbels veel sterker ontwikkeld dan bij de laatste en roodachtig gekleurd. Ook waren er takjes, die overgangen tusschen deze uitersten vertoonden. Een afbeelding van de plant op een vierde van de grootte gaat hierbij. Zooals men ziet, komen 2 takjes uit een dikkeren te voorschijn. Op die plaats waren wei 6 of 7 zulke takjes. Twee heb ik geteekend, omdat ze zoo mooi de uiterste vormen vertoonden. Aan het rechtsche takje zijn de bladen hartvormig. De bloemdekklippen zijn eirond-hartvormig en getand. Op 1 of 2 der slippen zijn de knobbels sterk ontwikkeld. Een der bloemen is bij *a* vergroot geteekend, hier zijn de kenmerken goed te zien.

Determineert men de plant nu naar dit takje, dan gaat

men ongetwijfeld en rechtstreeks naar *Rumex obtusifolius*, de stompbladige zuring of Bitterblad. Aan het linksche takje is de bladvoet versmald. De bloemdekklippen zijn langwerpig en stomp zonder een spoor van tanden. Ook hier komen knobbels voor, maar minder sterk dan bij den eersten vorm. Het geheele takje maakt ook een anderen indruk, dan het eerste. Een bloem is bij *b* geteekend, evenveel vergroot als *a*.

Determineert men nu de plant naar dit takje, dan komt men noodzakelijk uit op *Rumex conglomeratus*, de kluwenvormende zuring.

De andere takjes vertoonen overgangen tusschen deze twee uiterste vormen.

Hoe dit verschijnsel te verklaren? 't Waarschijnlijkst lijkt

het mij, dat de plant een bastaard is van *R. obtusifolius* en *R. conglomeratus*; maar dan dat terugkeeren tot de beide ouderlijke typen, dat geschiedt toch gewoonlijk niet. Voor zoover ik weet, is nog maar één soortgelijk voorbeeld bekend en wel de Adams Gouden Regen (*Cytisus Adami*), die met 3 kleuren bloemen prijkt, n.l. gele van *Cytisus Laburnum*, de Gewone Gouden Regen, roode van *C. purpureus*, de Roode Gouden Regen en rose bloemen van den tusschenvorm. Of hier hetzelfde geval aanwezig is, kan ik niet uitmaken.

Van de wijze, waarop men appelen en peren aan één boom krijgt, is hier natuurlijk geen sprake.

Ik heb om het exemplaar goed te drogen, eenige takjes moeten verwijderen, maar het vertoont nog voldoende de eigenaardige kenmerken. Ik zal het in mijn herbarium bewaren en mocht er iemand zijn, die het zien wil, dan vervoege hij zich aan onderstaand adres.

ANDRÉ C. J. VAN GOOR.

Amsterdam, Vijzelstraat 61.

